GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Dumineca, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe ½ 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 8 galbini mon. sunătória.

Anulu XXXIII.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

Nr. 9. **Brasiovu 12 Februariu 31 Ianuariu** **1870.**

MONARCHI'A AUSTRO-UNGARICA.

Transilvani'a.

Brosiur'a baronului Helfert.

(Continuare si fine.)

Politic'a de partita a teutonismului (némtiu) cislaitanu si a maghiarismului translaitanu o scarmina br. Helfert cum se cuvine. Partitele domnitórie, dice elu, se silescu pre intrecute intru acolo, cá se-si pérda si cea mai mica incredere la popórele de alte limbi si se o inlocuiésca cu ur'a crescunte.

Terorismulu teutoniloru faci'a cu natiunile slave, calumniele si invinuirile cele mai de diosu, ce le acuneca asupra acestor'a, au adusu lucrulu asia departe, dice autorulu, incatu slavii punu alternativ'a, care o esprimá implicite diurnalulu „Národ“ din Prag'a, candu dise: „Noi nu cugetamu a cere ajutoriulu cuiva, pana candu mai avemu sperantia, cá se ni se faca dreptu in Austri'a.“ Limbagiulu celu pórta teutonii cislaitani, este inca mai cutediatu si trece chiaru si preste garanti'a cuviintiei politice, candu se culmineza in frasea: déca nu ne dati noue, germaniloru, ce pretindemu, atunci scimu noi in catrau avemu a ne indreptá. Helfert atinge aici una córda fórte delicata a nemtiloru, dintre cari negresitu multi cauta la Prusi'a.

Nici polonii nu remanu crutiati de d. Helfert. Pecatele loru facia cu rutenii si-au manifestatu urmarile sale cele rele chiaru si cu ocasiunea desbaterei adresei in senatulu imperiale. Nu le sta bine poloniloru, cari ceru dreptate, a nu o concede acést'a sororei natiuni conlocuitórie rutene.

Maghiarismulu nedumeritu cislaitanu inca -si capetá una aspra, dar' buna lectiune. Nu scimu, incatu br. Helfert, este amicu alu maghiariloru séu nu; despre atat'a inse potemu asecura pre domnii maghiari, ca déca voru se lucre in interesulu loru, se iè bine aminte, ce dice autorulu, despre ultramaghiarismulu loru: „Noi admiramu flesibilitatea maghiarismului, modalitatea de a-si scóte folosu din cele mai diferite impregiurari, fontan'a nedesecavera a midiulóceloru si a vitieuiei sale, maiestri'a in urmarirea, pacienti'a in ajungerea scopuriloru sale; inse ne tememu, ca tóte aceste i s'au datu dela natura numai spre stricatiunea sa!“ „Advocatismulu politicu“ alu rabulistiloru maghiari, cari, pre langa tóta modesti'a pretensiuniloru sale dela 1849 pana la inceputulu deceniului trecutu, au sciutu se-si escamoteze domnirea suprematistória de astadi, lu admira autorulu, inse nu póte totuodata a nu esclamá cu Virgiliu: Sic vos non vobis! „Cu catu mai multe victorii va reportá maghiarismulu in directiunea, care a luat'o, cu atatu mai multu -si prepara caderea sa in viitoriu; cu catu mai multu se va silí a centralisá, cu atatu mai multu -si va perde simpathiele popóreloru din Ungari'a; cu catu maghiarii se voru silí mai multu a sugrumá orice miscare a natiuniloru nemaghiare, cu atatu mai periculosu se voru aduná materiele fermentatórie, cari numai una schinteia astépta spre a esplodá si a apriude totu edificiulu.“

„Totu lucrulu stà asia, ca adica maghiarismulu s'a intardiatu in politic'a sa cu una suta de ani; cu diece diecenii inainte, candu se vindeau popóra si tieri intregi, maghiarismulu potea se faca minuni; astadi inse cu „sireti'a“ singura, fia catu de bine escugetata, nu mai merge nici intr'unu chipu. Erá unu timpu, in care toti barbatii maghiari, romani, germani si slavi se simtiea cá „hungari“ si cá atari se intrepunea cu entusiasmu pentru patri'a comuna. Din simtiemintulu acest'a comunu pentru patria, care facea a se uitá tóte diferintiele nationale, a trasu maghiarismulu pana in dilele din urma in continuu poteri nóua; in capulu revolutiunei din urma stá slovaculu Kossuth, in giurulu caruia straluceau numele polonului Pulszky, a serbiloru Damianic si Vukovic etc. Acum inse lucrulu stà cu totulu altmintrea si din anu in anu se inschimba, totu mai multu, adica, cu catu maghiarismulu de partita tientesce a inghiti in sene Hungarismulu celu egalu pentru tóte popórele. Nationalitatile nemaghiare s'au si dedatu a merge catu mai afundu in reminiscintiele sale istorice si a reclamá pre barbatii cei mari diversi, pre care istori'a tierei pana aici ii inregistrá cá „ungari“, pentru sine. Junimea inteligenta si silitória a romaniloru, serbiloru si slovaciloru se si desvólta si cresce nu in spiritulu ungarismului, ce contrariu maghiarismului si scopulu ei nu este, cá inainte de 1848, spre a inaintá, ce spre a paralisa cararile lui. Asia Kossuthii si Pulszkyii nitori nu voru mai scóte maghiariloru carbunii din focu, ci voru lucrá cu atatu mai energicu si mai cu focu pentru gintea loru propria, cu catu conscinti'a de sine nationala se va intari la ei mai multu prin apasarea nedrépta si tractarea nenaturale, ce li se face.“

Cu tóte, ca in cele de mai inainte br. Helfert din multe privintie are dreptu, totusi se pare, ca ignoréza asupririle si lupt'a specifica de sute de ani a romaniloru cu maghiarii; ignoréza, ca acést'a lupta incarnata s'a espresu chiaru si in legislatiunea tierei; déca -si va dá silintia va vedé fiecare din fontani istorice, cumca de sute de ani romanii s'au luptatu ca romani si nu ca ungari, totu pentru aceea, pentru ce se lupta si astadi si numai unu Unirade, Mathia Corvinulu, Paulu Chinezu s. a. se simtieau cá patrioti unguri, ér' omenii adeverati ai poporului au remasu in totudeun'a romani! —

Oserbaramu aceste numai in treacatu si trecemu la espunerile brosiurei in cestiune. Ea constatéza mai departe nemultiumirea drépta a romaniloru, serbiloru etc. cu legea nationalitatiloru, pre care o numesce „imagine slaba si .... de dreptu“; mai cu séma vorbesce despre ur'a si simtiulu de resbunare alu romaniloru transilvani pentru tractarea suferita, care sub regimulu austriacu fù cu totulu alt'a. Judece fiecare incatu brosiur'a are dreptu in punctulu acest'a. —

„Lasati, dice, se mérga numai 10 ani inca asia si veti prepará din tiér'a Barsei pana in partile cele mai sudice ale Carpatiloru si pana la malulu stangu alu Savei unu terenu de invasiune moscovita, precum nu si l'a potutu cugetá Fadejew nici odata cu totu statulu seu maioru. Celu de antaiu soldatu rusescu, care va pune pitiorulu preste frontier'a Ungariei va fi primitu cá liberatoriu (?!!) ... atunci va veni preste maghiarismu plag'a rusésca s. a. Sic vos non vobis!“ ...

Catu de trista ar' fi pentru noi toti, cá se se implinésca profeti'a acést'a simte, fiecare patriotu adeveratu, ca: patrioti adeverati avemu din grati'a Domnului destui noi romanii si astadi, si déca acestia pretindu libertate si drepturi pentru popóra, pretindu totu odata si inflorirea si fericirea patriei comune!

Pentru cá teutonismulu cislaitanu si maghiarismulu translaitanu se incete de a fi esclusivu si suprematisatoriu, br. Helfert se silesce a i aratá abisulu celu infricosiatu, catra care inaintéza pana atunci, pana candu nu se va retrage in marginea dreptului competinte, pentruca fienti'a Austriei nu este nici curatu maghiara nici curatu germana, ci in parte maghiara, germana, slava si romana si chiamarea Austriei este numai austriaca.

Trecundu la cestiunea orientale, dice autorulu, ca acést'a trebuie se devina din una cestiune de viétia austriaca negativa una cestiune positiva, adica elu intielege acést'a asia: pana candu una politica asupritória pentru slavi si romani, pre acestia i ar' aruncá in bracie straine, una politica amicabile si folositória loru ii va legá si mai multu de Austri'a si totu odata Austri'a, mam'a de aici inainte drépta si buna pentru popórele sale, va trage la sine simpathiele tuturoru popóreloru crestine de pre insul'a Balcanului cu atatu mai multu, cu catu natiunile aceste suntu strinsu rudite cu natiunile imperiului. In modulu acest'a schimbanduse politic'a din intru si din afara a Austriei se voru poté crucisia in modulu celu mai eclatantu planurile panruse ale lui Fadejew. Asia Austri'a va devení predominitória in Oriente cu atatu mai multu, cu catu chiai'a strategica o posiede ea dupa dis'a lui Fadejew. —

Suntu idee cuceritórie, cele ce le desvólta br. Helfert facia cu tierile Dunarei de diosu, cu tóte; ca aceste se ar' face dupa dlui pre cale simpathica; ci déca statulu austro-ungaru, precum doresce autorulu se va reconstrui pre una basa decentralisatória séu cu alte cuvinte pre cale federativa, Austri'a nu va avé lipsa a se mai mari, ca-ce ea va fi mare prin libertatea popóreloru sale, prin fondulu poterei spirituale si morale, ce l'ar poté desvolta atunci in mare mesura infratitele natiuni.

Inca cateva cuvinte despre modalitatea, cum crede d. Helfert, ca va fi mai bine a se stramutá politic'a din intru. Trebuie se luamu statulu nostru, dice elu, cá pre unulu poliglotu. Cá atare elu consta din diferite parti in respectu de dreptu de statu; acést'a trebuie recunoscutu, precum trebuie recunoscuta si necesitatea egalei indreptatiri a tuturoru nationalitatiloru si unitatea imperiului, de acea Helfert propune unu „statu unitariu decentralisatu“, a caruia politica interna se fia: „guvernare propria si egala indreptatire. Decentralisatiunea póte se multiumésca pre tóte nationalitatile Austriei, pana candu aceste nu tindu la egemonia un'a asupra altor'a. Cu deosebire despre statulu maghiaru dice, cumca natiunile nemaghiare potu fi deplinu multiumite „fara de a se sgudui intregitatea regatului ungurescu“.

Br. Helfert pune mare ponderositate si pre egal'a indreptatire a limbeloru cu deosebire in Ungari'a dicundu; cu tóte, ca pana la óre-si-care gradu, dupa parerea sa, trebuie se i se recunósca limbei maghiare óre-si-care superioritate in viétí'a publica a tierei *), adica in afacerile curatu oficiale, póte totusi in scóla si beserica, in oficiu si jude-

*) Limb'a a fostu totu bunu comunu in Ungari'a: Deci ori dreptu perfectu egale pentru toti, or' limba neutra pentru toti, cum a mai fostu aprópe 1000 ani, altfelin multiumire si pace nu va fi, ca orce suprematia limbistica amenintia viéti'a nationale a celorulalte natiuni. —

catoria si in comerciu se se recunósca egal'à in-dreptatire a limbeloru, incatu adica partitele private, cari vorbescu un'à din aceste limbe, se se póta liberu folosi de ea. (Aici nu lu intielegemu, ca-ce dór' nu voru maghiarisá si nerulu.)

In punctulu acest'a unu pasagiu caracteristicu in brosiura suna: „Singur'a diferintia intre astadi si 1848 este, ca atunci maghiarii impuneau cu puterea limb'a loru in tóte ramurele vietiei publice, pana candu acuma arunca retieu'a unei teorii periculóse, cá sub domnirea organeloru petrunse de spiritulu esclusivu maghiaru se-si ajunga — prin incungiuru — totu acelasi scopu. Lucrulu inse sta astfeliu, incatu „consciinti'a de sene“ crescenta a popóreloru nemaghiare este unu faptu atatu de insemnatu, incatu déca acestor'a si limbei loru nu li se va face dreptu, pacea din intru a statului se póte periclitá.“

Generalulu Fadejew pretinse dela Rusi'a una ajutorare spirituale morale si materiale a slaviloru turci-austriaci mai cu séma in cea ce se atinge de institutele de cultura. Nu mai pucinu pretinde Helfert dela Austri'a pentru romani si slavi, plecandu din punctu de vedere, ca misiunea Austriei nu este de a duce limb'a si cultur'a germana in Oriente, ce de a duce „scienti'a si civilisatiunea européna“ in resaritu. Elu provóca serios'a cultivare a limbei romane si slave in Oriente prin ajutoriulu celu mai posibile alu regimului, fiindu de credinti'a, ca numai atunci Austri'a -si va implení scopulu civilisatoriu, déca ea prin mediulu limbeloru proprie ale popóreloru sale, va contribui la redicarea si inaltiarea acestora.

„Se facemu dar' cea, ce ar' face Rusi'a, candu ar' fi in loculu nostru s. ad. se redicamu in Cernautiu, unde este numai una facultate teologica, una universitate romana; se redicamu in Prag'a si Viéu'a catedre pentru idiomele romane si sudu-slavice; se atragemu poteri intieligiute din patri'a cis- séu transbalcana, déca acolo nu-si alla aplicare, la institutele nóstre de scientia; se alegemu din suscrescinti'a romana si sudu-slavica ómenii apti, cari se póta lucra cu succesu la consulatele nóstre pentru interesele austriace, se reanimeze simpathiele, — cari inca nu suntu cu totulu sterse in Oriente pentru Austri'a, — se imbine comerciulu intre stadiulu nostru inaintatoriu si intre acelu alu loru, care are lipsa de progresu. —“

Ideele ce le espune br. Helfert in brosiur'a sa nu suntu numai ale sale proprie, ci suntu ale tuturoru acelor'a, cari pretindu libertatea si drepturile pentru popórele, cari pretindu pentru imperiulu nostru federatiunea, intre cari voimu se amintimu numai pe Dr. Fischhof; form'a cum se pretinde, de si este diversa in catura, nu face nimicu, numai fiinti'a se fia. — Domniloru dela putere! datine libertatea si drepturile nóstre, atunci si noi ve vomu da totu concursulu nostru!!! —

A. V.

Chiamare la sinodu.

Nr. cons. 18 ex 1870.

Preacinstitiloru Parinti Protopopi si Administratori protopopesci, Cinstitei Preotimi si intregului nostru poporu credintiosu din archidiecesa'a Ardéluiui de relegea ortodoxa resariténa, pace si daru dela Dumnedieu Tatalu, si dela Domnulu nostru Isusu Christosu!

Dupa ce, precum vi este cunoscutu vóa tuturoru, congresulu nostru nationalu romanu bisericescu a elaboratu, si a asiediatu in anulu 1868 unu statutu organicu pentru trebile nóstre bisericesci, scolari si fundationali, si dupa ce acestu statutu s'au asternutu Maiestatei Sale apostolico-regesci spre preainalta aprobare, preainaltu Carele l'au si aprobatu in 28 Maiu 1869, si dupa ce vi s'au publicatu acelu sanctionatu statutu, si vi s'au impartitu, cá in intielesulu aceluiasi se ve organisati in parochiele si in protopresbiteratele vóstre, — urméza, cá se se organiseze acum si archidieces'a nóstra in tóte afacerile sale asia, precum acésta o prescrie statulu susamintitu, spre care sfarsitu trebuie se se tiena in archidieces'a nóstra sinodu archidiecesanu cu representantii clerului si poporului nóstru credintiosu. Astfeliu de sinodu archidiecesanu are se se tiena in totu anulu la Duminec'a Tomei, si in casuri urgenti se póte conchiama estraordinariu, si are se constè din archiepiscopulu cá presiedinte, si din 60 membrii, dintre cari 20 suntu preoti, si 40 mireni.

De sinodulu acest'a archidiecesanu se tienu urmatórele obiecte: 1. Ingrigirea pentru sustienerea libertatii relegionarie si a autonomiei bisericei intre marginile legiloru civili, precum si ingrigirea pentru sustienerea in curatienia a invetiaturiloru bescrisci, a relegiositatei si a moralului. — 2. Ingrigirea si controlarea averei miscatórie si nemiscatórie a realitatiloru si fonduriloru, care tóte chipcatórie, a realitatiloru si fonduriloru, care tóte chipcatórie, a realitatiloru si fondurilóru, care tóte chipcatórie, a realitatiloru si fondurilóru, care tóte chipcatórie, a realitatiloru si fonduriló

frecuentatu cursulu an. II, progresu I-a clase, moralitatea laudata.

24. Petru Dehelénu, de 22 ani, gr. or., orfanu remasu de preotulu Petru Dehelénu din St. Andrasiu din com. Albei inf., la gimnasiulu r. ung. de statu a frecuentatu a VIII clase, a maturisatu cu calculi eximii, moralitatea legale.

25. August. Siamciali, de 21 ani, gr. c., fiiulu parochului Nic. Siamciali din Cudsiru com. Hunedórei, la c. r. universitate din Viena a frecuentatu cursulu an. I alu facultatei teologice. —

26. Vasilie Podoba, de 17 ani, gr. c., fiiulu parochului gr. c. Ioane Podoba din Top'a desiarta com. Clusiu, la gimsiulu r. c. din Clusiu a frecuentatu IV clase, emin. distinsu, moralitatea ecsemplaria.

27. Nicolau Popu, gr. c., fiiulu agronomului Iacobu Popu din Bucerdea Vinósa com. Albei inf. la r. academia juridica din Sibiiu a frecuentatu cursulu an. III cu fórte mare diligintia, progresu I-a cu emin., moralitatea legiloru acad. deplinu coresp.

28. Nicolae Tronca, gr. c., fiiulu agronomului Nic. Tronca din Ludosiu sc. Mercurei. dto., progresu una emin. trei clase prim., moralitatea legiloru acad. deplinu coresp.

29. Ioane Dem. Balasiu de Lis'a, de 19 ani. gr. c., fiiulu asesorelui la tribunaliulu com. Hunedórei Ioane Balasiu din Hatiegu, la reg. academia juridica din Sibiiu a frecuentatu cursulu an. I cu fórte mare diligintia, progresu din tóte studia emin., moralitatea legiloru ac. deplinu coresp.

30. Emiliu Popu, de 14 ani, gr. c., fiiulu parochului gr. c. Vasilie Popu din Nasalu, la gimnasiulu r. cat. din Gheri'a a frecuentatu a IV cl., progresu prim. cl. cu distingere, moralitatea ecsemplaria.

31. Alecsandru Popsioru, de 20 ani, gr. c., orfanu din Ormeniiu com. Clusiu, la gimnasiulu gr. c. din Blasiu a frecuentatu VI cl., progresu emin., loc. 3 intre 34 scol., purtarea morale f. buna.

32. Alecsandru Popu Siandru, gr. c., fiiulu agrom. Ioane Popu Siandru din Vistea infer. din distr. Fagarasiu, la gimnasiulu gr. c. din Blasiu a frecuentatu a VII clase, progresu emin. loc. 3, purtarea morale buna.

33. Alecsandru Ciuriléuu, 14 ani, gr. c., fiiulu parochului Vas. Ciuriléuu din Ciuri'a incl. com. Turd'a, la gimnasiulu r. c. din Clusiu a frecuentatu a III cl., progresu eminentu distinsu, moralitatea laudata.

34. Franciscu Hoszu, de 22 ani, gr. c., orfanu din Zamu com. Hunedórei, la reg. universitate din Pest'a a frecuentatu cursulu an. I alu facultatei juridice cu distingere. —

35. Gavrile Tataru, 23 ani, gr. c., fiiulu agr. Teodoru Tataru din Dumbrou scaun. Ariesiului, la gimnasiulu gr. c. din Blasiu a frec. a V clase, progresu emin., loc. 5 intre 45, purtarea morale buna.

36. Iustinu Kolbaszi, gr. c., fiiiu provisoriului semin. Teod. Kolbaszi din Cutu com. Albei inf., la gimnasiulu ev. lut. din Sebesiu a frecuentatu I la gimnasiulu ev. lut. din Sebesiu a frecuentatu I clase gimn., progr. cl I loc. 5 intre 38 moralitatea legiloru scol. deplinu coresp.

37. Luca Stanu, de 17 ani, gr. c., fiiulu agr. Luca Stanu din Chesleru incl. com. Cetatei de Balta, la gimnasiulu gr. c. din Blasiu a frecuentatu a IV cl., progresu emin., loc. 7 purtarea mor. buna.

38. Augustinu Marcusiu, de 17 ani, gr. c., fiiulu asesor. Florianu Marcusiu din Simleulu Silvaniei, la gimnasiulu gr. c. din Beiusiu a frecuentatu VII cl., progresu clase prima.

39. Ilie Danile, de 22 ani, gr. c., fiiulu agr. Toma Danile din Siur'a mica sc. Sibiiului, lin gimnasiulu reg. ung. de statu din Sibiiu a frecuentatu a VIII clase, a maturisatu cu calculi multium., moralitatea laudata.

40. Iuliu Vladutiu stipendistu, gr. c., fiiulu par. Nic. Vladutiu din Bogat'a incl. com. Turd'a, la academi'a de drepturi din Clusiu a frecuentatu cursulu an. II cu diligintia, progresu I-a clase din tóte studiale, moralitatea legiloru acad. deplinu coresp.

41. Valeriu Ardeléuu, de 17 ani, gr. c., fiiulu pens. canc. jud. Basiliu Ardeléuu din St. Martinu com. Cetatei de Balta, la gimnasiulu reg. ung. de statu din Sibiiu a frecuentatu clasea VI, progresu prim., loc. 6 intre 17, moralitatea laudata.

UNGARI'A. In siedinti'a din 22 Ian. Toth-Paulini interpeléza pe ministrulu de cultu in cans'a dreptului de petitiune, dicundu ca: Preotulu (slavu) Hurbanu fù din partea juratiloru si a judecatoriei de presa condamnatu la o pedépsa mai lunga de prinsória; famili'a cea numerósa a aceluia devent in urm'a acestei condamnari intr'o stare depremitória; colegii protestanti ai acelui preotu pregatira o petitiune spre a o susterne regelui, pentru de a efectui amnestiarea lui Hurbanu; min. de culte a indreptatu catra superindentulu protestanticu o ordinatiune, prin care a urgitatu impedecarea unei astfeliu de agitatiuni, asia intréba pe min., care lege opresce dreptulu de petitionare si adresare catra regele? si in puterea carei legi contrasemnarea unei petitiuni pentru amnestia se considera cá agitatiune si care sunta motivele speciali la o astfeliu de procedere? — Irányi intréba pe ministeriu, déca se mai afla in Ungari'a denumiri séu posturi legate de nascere si déca min. a contrasemnatu vreo denumire de acestea?

Desbaterea bugetului de finantia urmá mai incolo si se primi pentru acestu min. 43,519.668 fl. S'a fiesatu contribuitunea directa cu 54,260.000; de consumu 13,600.000; tacsele 10,873.000; accisele 38,259.000.

In siedinti'a din 24 Ian. se continua desbaterile bugetului. Irányi intréba, ca unde se afla veniturile dela episcopiele vacante? pentruca in puterea unei legi vechia acelea trebuie se incurga in erariu (!). Se dede respunsu, ca min. culteloru trebuie se scia de acele venite, ca ele administréza fondulu culteloru, ér Ludwig face propunere, cá administrarea respectiveloru venite se se dé min. de finantia. Aici se incinge disputa si in fine se amana decciderea pana va respunde min. de culte, apoi se votéza venitulu min. de finantia in sum'a de 140,685.000.

In siedinti'a din 25 Ian. se desbate estraordinariulu speseloru. min. de finantis, intre cari se afla unu milionu si pentru calea ferata din Transilvani'a cu Alfold-Fiume, Hatvan-Miskolcz etc. cá garantia de interese. Se incuviintiaza cumperarea dominiului Kis-Bér; si estraordinariulu min. fin. se primesce in 5,932.250. Dupa acésta se desbatu spesele pentru communicatiune si Simonyi érasi imprópseta invinuirile despre starea cea rea a drumuriloru. Min. c. Mikó combate pe Simonyi. Hollán secretariulu stat. se incérca a apará min., inse nu i succede, finduca i se imputá ministrului si cu deosebire lui Hollán multe transgresiuni si Zsedényi protinde alegerea unei comisiuni de 5 membri, care se cerceteze actele min. de comunicatiune, apoi se votéza bugetulu min. de communicatiune. —

Vien'a. Noii ministri, cari prin scrisori de mana preanalta din 1 Febr. fura denumiti, se infaciosiara in 3 Febr. in cas'a deputatiloru si presied. desfasiurá

Credeulu politicu alu noului ministeriu,

care se cuprinde in procedere neclintita si cu energia pe basea constitutiunei, tienendu, ca centralismulu(!) si federalismulu nu incapu cu constitutiunea; apoi, incatu dorintiele nationali nu suntu daunatióse intereseloru si poterei imperiului, ele pe cale constitutionale asternute se voru pertracta si interesele desvoltarei loru se voru favorí. Libertatea conscientiei, relatiunea corecta intre beserica si statu se voru restatorí, si lacunele constitutiunei in punctulu acesta se voru implini cu energia. Cá se nu facemu vorba multa pentru unu cercu vitiosu, credeulu politicu alu acestui ministeriu este totu politic'a de mai inainte dualistica-suprematica. In fine Hasner apromite in numele ministeriului, ca findu min. esitu din parlamentu, -si va tiené de obligaminte santa a remané in simtieminte si in fapte credintiosu maioritatii senatului. —

Diurnalele chiaru si cele din Vien'a vorbescu cu tóta neincrederea si detragerea despre personalulu ministeriului asia numitu orasianescu si nu i apromitu mai indelunga viétia, decatu de v'o 2—3 luni. Boemi'a, Galiti'a, Tirolulu, Dalmati'a si cestiunea reformei legei electorale suntu nisce probleme, care astépta umeri gigantici, cá se le pota batulá cu succesu. Dep. Mende avendu audientia la imperatulu, Inaltimea Sa i disc, cumca doresce impaciuirea partiteloru celoru ce se afla afara de constitutiune, si tocma acésta e bucatur'a cea mai amara, ce nu se potrivesce cu gutuleiulu ministeriului dualisticu. —

CESTIUNEA JIDOVILORU
in adunarea deputatiloru Romaniei.
Siedinti'a din 17 Decembre 1869.
(Capetu.)

Au cerutu d. Codrescu si Voinovu cá se spuna si dsa, care e opiniunea guvernului. Éta-o. Dsa aici cetesce urmatoriulu pasagiu din brosiur'a ministeriului de interne. „Espunere despre situatiunea Principatului Romani'a“:

„Ar' fi o nenorocire pentru noi cá guvernementulu imperiale se aiba ide'a, ca in Romani'a este, séu ar' poté fi vreodata persecutiune religiósa.

„Toleranti'a religiósa este o virtute stravechia pre tiermurele Dunarei de diosu. De socoli ospitalitatea data strainului este scrisa pre drepturile nóstre, si, cá o virtute stramosésca, ea este practicata si de noi atatu in palatulu bogatului catu si in bordeiulu saracului.

„Istori'a este martura, ca in vremea candu in Ispani'a omenii se ardeau pentru opiniuni religiése, in vremea candu jidovii, cá jidovi, se ingoieau din Germani'a, Romani'a le acordá o larga ospitalitate, careia dens'a astadi i devine victima! Nu dar' o asemenea tiéra póte fi teatrulu unei persecutiuni religiése, póte fi calificata de barbara si data prada reprobatiunii lumei civilisate.

„De unu timpu incóce ni se arunca sistematicu aceste calificari — Domni'a-vóstra, in calitate de ministru de esterne, cunosceti mai bine decatu mine causele secrete ale acestei redicari subite de pavedie in contra nóstra.

„Eu, cá ministru de interne, nu potu dice de catu, ca opiniunea publica din strainatate este indusa in erore, si ca cestiunea nu este bine cunoscuta.

„In adeveru, in Romani'a, cestiunea jidoviloru nu este o cestiune religiósa: ea este cu totulu de alta natura. — Ea este o cestiune nationale si totudeodata, o cestiune economica.

„In Romani'a jidovii nu constituescu numai o comunitate religiósa deosebita; ci constituescu in tóta poterea cuventului o nationalitate, straina de romani prin origine, prin limba, prin portu, prin moravuri si chiaru prin sentiemente.

„In Romani'a israelitii nu suntu ceea ce suntu in tierele civilisate, adica: Francesi in Franci'a, anglesi in Angli'a, italieni in Itali'a, germani in Germani'a, deosebinduse de ceialalti locuitori ai aceloru tiere numai prin religiune, éra in tóte celelalte fiindu asimilati cu deseversire cu celelalte clase ale populatiunei, si acést'a cu multu inainte de a fi dobandditu acele drepturi, pre cari ei le reclama in Romani'a, inainte de a fi devenitu de fapta romani.

„Si guvernu, si natiune, avemu totu dreptulu si detori'a de a ne ingrigi de progresulu acestei natiuni straine, ce sta in midiuloculu nostru, si care necontenitu sporesce prin emigrarea jidoviloru din Galiti'a si Podoli'a, invecinate provincie ale vechiei Polonie.

„Nu este, prin urmare, la midiulocu persecutiune religiósa; ca-ci, de ar' fi asia, israelitii ar' intempiná interdictiunea séu restrictiunea si ecsercitiulu cultului loru, ceea ce nu este. Sinagogele loru nu s'ar redicá libere alaturea cu bisericele crestine. Investiamentulu loru religiosu, publicarea cartiloru loru de cultu, asemenea nu ar' fi invoite.“

Si mai susu:

Despre plangerea israelitiloru din Moldov'a catra autoritati si asociatiuni straini, eu -mi amu rostitu mai susu opiniunea. Despre intervenirea afiantiei israelite catra guvernulu francesu, nu amu a dice nimicu, acést'a findu afara din cerculu nostru de actiune. Sum inse detoriu a-mi face tóte reservele mele in privinti'a teoriei, ca neinvoirea jidoviloru de a fi carciumari si accisari in satele nóstre ar' fi o violatiune a conventiunei dela Parisu, si ca acést'a ar' dá unu dreptu poteriloru garante de a intervení.

„Esceleuti'a Sa marchisulu de la Valette este prea luminatu spre a sci, ca „autonomi'a Romaniei nu datéza de eri.“ Principatele Moldov'a si Valachi'a de secoli si-au, si „au sciutu a-si pastrá“, libertatea de administratiune si de legislatiune, asigurate findu aceste prin vechiele nóstre tractate, inchiaiate cu cei mai ilustri si mai potenti sultani ai imperiului otomanu etc.“

Asia dar' inca odata, nu e cestiune religiósa, ci interna, economica; lasati-ne. Precum romanii au sciutu se-si conserve nationalitatea, si cum au sciutu si sciu a fi ospitali, se voru gasí intre ei ómeni, cari se resolve cestiunea, tienendu comptu si de ospitalitate si de nationalitatea loru.“

Se citesce propunerea de a se trece la ordinea dilei, findu satisfacuta camer'a cu declararea ministeriului, ca va aplicá legile tierei.

Mai vorbesce Cesaru Boliacu cerundu alegerea unei comisiuni, care elaborandu unu proiectu de lege asupra evreiloru, se se presente camerei catu mai curundu.

Primulu ministru imputa celoru 33 dep., cari

au facutu prefectulu in camer'a trecuta, ca ei au provocatu pe Europ'a, ca se intrebe, ca pre cine protege ea.

Chitiu pretinde aplicarea legiloru in vigore, cari pana acum nu s'au aplicatu bine si cu rigóre; pretinde ca guvernulu se nu lase diuariale evreesci a insultá natiunea si institutiunile tierei. Ministrulu de interne dice, ca acele diurnale au giuratu romanu (pf. !). Chitiu propune, ca prin lege limb'a romana se se propuna in scólele evreesci.

Lécula cela mai bunu inse, dice orator., este cá toti se ne unimu pentru a vindecá reulu; pentru ce se nu ne acusamu si pre noi, candu nu se gasesce spre ecsemplu romani, cari se ecsercite meseri'a de tinichigiu si lasamu astfeliu atate ramuri ale activitatei sociali in manele evreiloru? Numai colaborarea tuturoru dar', numai unirea camerei cu guvernulu in acésta cestiune, numai prin respectulu si aplicarea legiloru, vomu scapá de relele ce ne aduce invasiunea evreésca. Altfeliu nu vomu face, cum amu facutu pana acum, decatu lemeiade desierte. Se ne gandimu dar' la decsebite legi, ér' nu la o lege speciala.

Se presenta dóue propuneri. Un'a cere trecerea la ordinea dilei, avendu incredere, ca ministeriulu va aplicá legile ecsistente, — cecalalta cere numirea unei comisiuni, care se intocmésca unu proiectu de lege speciálu in privinti'a evreiloru. —

In siedinti'a din 18 Decembre se primi cu mare maioritate propusetiunea lui Gradisteanu, cumca camer'a fiindu deplinu convinsa, ca guvernulu va aplicá legile ecsistente, trece la ordinea dilei. —

Dupa „Rom."

CUPRINSULU

ordinului din 3 Ianuariu 1870 alu dlui ministru de interne catra toti prefectii de districte in totu cuprinsulu Romaniei, e urmatoriulu:

„S'au luatu mesuri de catra guvernele Romaniei de a nu se mai lasá libera intrarea in tiéra a ómeniloru fara capetaiu, mai alesu a judaniloru veniti din Podoli'a si Galiti'a, pane ce mai antaiu autoritatile fruntarieloru nu se voru asigurá, ca acestia potu duce o viétia onorabila. Mesurile acestea au fostu si suntu basate pe legile tierei si au fostu repetate din timpu in timpu. Inse, ori ca mesurile luate au fostu negligiate, mai alesu de catra autoritatile fruntarieloru, séu ca judaniî s'au strecuratu pintre pichete, totu ce vedemu, este, ca o multime de judani fara meseria si capitaluri cutriera Romani'a si mai alesu partea de preste Milcoviu. Asemenea urmari regretabile au datu nascere atatoru plangeri, protestari si interpelari chiaru in camer'a deputatiloru. In urmarea acestor'a dle prefectu, viu a ve aminti legile ecsistente, mesurile luate din timpu in timpu pentru neingaduirea de a mai intrá in tiéra a ómeniloru si respective a judaniloru fara capetaiu; de a nu i lasá a se statornici prin comunele rurale, si in fine a nu i lasá se petréca mai multu in tiéra, decatu pana la terminulu cuprinsu prin pasporte. Dati dara cea mai energica impulsiune autoritatiloru administrative si comunale din judeciulu dvóstra; intielegetive cu autoritatile dela fruntariele tierei spre a se padi legea, si fiindu cunoscutu, ca judanii intra in tiéra mai multu pe la pichete, ei trebuiescu urmariti mai alesu prin comunele, unde se stabilescu. Ochiulu dvóstre de priveghiare fia pretutindeni si pururea neadormitu. Numai cu chipulu acest'a vomu scapá Romani'a de plag'a sociala a proletariatului judanescu." —

Pana candu romanii nu si voru redica in tiér'a loru case pastratória si imprumutatórie, déca nu in tóte satele celu pucinu in tóte órasiele, cari se ajute comerciu, industr. si spiritulu de specula rom., pana candu romanii nu voru formá o aliantia mai strinsa, decatu cea a israeliti'loru, pentru a dovedi Occidentului, ca tralescu si au viétia in ése, cata i face demni a fi respectati si ajutati la viétia nationale; pana candu reuniunile intre romani pentru orce ramu de industria nu voru apucá la mana tóta esploatarea averei tierei, de acestu reu alu strainiloru nu voru scapá lesne. —

Cronica esterna.

In ROMANI'A decursera lucrurile in siedintiele dela 24 Ian. incóce cu scomotu fórte mare, incatu ministeriulu intregu fù silitu a-si dá dimisiunea si Domnitoriulu a promitu-o, insarcinandu pe presiedintele camerei deputatiloru Gregoriu Balsiu si pe presiedintele senatului Alecsandru Plaino cu formarea unui min. din maioritatile corpuriloru legiuitóre. Inca pana in momentulu de facia nu ne mai sosí telegramu despre cele ce au urmatu dupa 8 Febr., candu se anunciá dimisiunea min. si provocarea de susu; speramu inse, ca liberalismulu luatu de mana cu romanismulu verde se voru uni, cá cu mana tare si braciu in. se iè conducerea si solidarea statului romanu, creandu o stabilitate conditionata de prosperitatea statului si de viitoriulu romanismului.

In colegiulu alu 4-lea din Mehedintiu se alese dep. fostulu Domnu Cuza si unele foi lu provóca a primí mandatulu intorcenduse in tiéra si conlucrandu pentru fericirea ei. —

Capulu aliantiei israelite Crémieux cu art. ce publicá prin foile francese si in care reinceepe incriminatiunile asupra regimului si statului romanu, cumca ér'ar' maltrata pe jidani, a facutu ér' multu sange reu in Romani'a, unde nu li se cliutese nici unu peru de pe capu, ei inse subminéza mereu stabilitatea si progresarea statului romanu dandu man'a cu dusmanii straini. —

Miscarile in Bulgari'a érasi cau la lumin'a dilei. „Der Osten" reportéza, ca bulgarulu corifeu ducele insurgentiloru Hagi Dimitrie, pe care turcii lu tienea mortu, s'a aratatu érasi in fruntea unei bande de 50 haiduci, si poporulu bulgaru lu saluta, ori unde se arata, cá pe unu resbunatoriu; pentruca nu numai la tiéra, ci chiaru si prin orasie, nu mai e nici o securitate de persóna, ér' garnisónele turcesci in locu de a asecura, amenintia viéti'a locuitoriloru, ma atacá onórea familieloru si a virginiloru. Siumli'a, Sofi'a, Ternovo suntu martore de asemeni nelegiuiri si guvernatorulu -si petrece in haramu fara pasare.

„Corespondenti'a slava", dupace descrie resolutiunea cea mare a granitiariloru sudu-slavi, de a nu se supune la supremati'a rasei maghiare pana la o picatura de sange, cu atatu mai pucinu la vanitosii loru aristocrati, repórta, ca ei se voru luptá pana la picatura de sange, pentru viéti'a propria nationale, pentru cá se se póta desvoltá fara pedeci straine, cum convine unei poporatimi de soldati, cari au fostu totudeun'a unu muru pentru apararea civilisatiunei in contra barbariei. Apoi refereza, ca din Muntenegru fù tramisu senatorulu Plamena la Petersburg, spre a primí avisari dela cabinetulu rusescu, cá ce mai au a face in casu de atacu din partea Turciei, ér' Rusi'a a si tramisu note esplicative la consulii sei din Scutari si Ragus'a, atragundule atentiunea asupra pusetiunei amenintatórie, ce a luatu-o Turci'a facia cu Muntenegru. Muntenegru a tramisu si la Belgradu una solia, cá se ceara dela regentii'a Serbiei o aliantia ofensiva si defensiva, ca se apropia lupt'a popóreloru crestine din Turci'a in contra musulmaniloru. De unde nu e focu, nu ese fumu. —

BAVARI'A. Regele din Bavari'a Ludovicu II. a inceputu a pasí pe pitioru absolutisticu. Elu sprijini pe presiedintele in contra ambeloru camere, desaprobandu si pe principi, cari erau cu opositiunea; si in adres'a catra presiedintele camerei spune, cá se va nevoi a recastigá pace tierei, care e banuita de luptele partitéloru, ergo mana de feru. — Bavari'a se afla in respantea a se alaturá ori la Prusi'a ori a servi de glaciu Austriei si -si cauta scaparea numai in absolutismulu sylabului. — Inse la festinulu din Octobre, ce se tiene in onórea cununiei mosiului seu, ordinéza lupte emulative spirituali in tóte directiunile, de arta, scientia, industria etc., si espusetiune cu invitare la tóta Europ'a. Panem et circenses. —

Munich 5 Februariu. In camer'a deputatiloru Hohenlohe dise: Bavari'a nu trebuie se servésca Austriei cá unu glaciu (lucrare de fortificare), ci trebuie a se aduce o impacare leale si sincera intre Austri'a si Prusi'a. Acésta impacare este singur'a pentru mantienerea pacei. —

FRANCI'A. Parisu 8 Februariu. Rochefort fù prinsu si arestatu din adunare publica. Incercari singurite de alu elibera a remasu fara resultatu. —

ROM'A 5 Februariu. Diuariulu „Civitta Catolica", intr'unu articulu intitulatu „Politicii rei si conciliulu", privitoriu la amenintiarile unor'a dintre politici, mai cu séma din statele catolice, pentru casulu candu conciliulu ar' edictá nescari-va decrete dogmatice séu prescriptiuni disciplinare, contrarie spiritului modernu, dice, ca episcopii voru dispretiui aceste amenintiari, déca guvernulu ar' face unele legi contrarie decreteloru conciliarie; aceste legi, cu deseversire nule, nu voru obligá nici decum consciinti'a credintiosiloru. A grabi ecsecutarea acestoru legi, ar' fi a comite unu actu de tirani'a cea mai scelerata. Déca guvernele voru desparti beserica de statu, voru provocá teribile revolutiuni, cari in cele din urma le voru resturná si pe densele.

„Civitta" lauda pe ministrulu Daru, ca a declaratu in senatu, ca va respectá libertatea beserice'i; laudu apoi si pe Franci'a, ca este aprópe singurulu statu, care a remasu credintiósa concordatului seu de siépte-dieci de ani. Franci'a póte fi secura, ca conciliulu li va tiené séma de acésta lealitate. —

21 de canóne despre beserica cuprinde doctrinele sylabului si astepta numai desbaterea si primirea loru din partea conciliului si atunci lupta intre institutiunile liberali cu reactiunea, intre regime cu beseric'a, vá fi pe facia. —

Varietati.

— „TRANSILVANI'A", institutulu patriotica din Sibiiu, banc'a de asecuratiune rec. a adusu cá dovada a activitatei sale de unu anu, unu resultatu fórte aridiatoriu. Elu servesce de celu mai imbucuratoriu testimoniu de o imfratita impartasire generala, fara osebire de colóre. Vomu publicá dara cea séma in Nr. viitoriu, pentruca e de mare interesu si pentru romanii partasi. —

— („Romanu" de generalulu Garibaldi.) Dintr'unu anunciu alu fratiloru Rechiedri editori in Milanu vedemu, ca preste o luna voru edá unu romanu din pén'a renumitului gen. Titlulu opului e: „Regimulu monachului" (calugarului). —

— D. **Garnièr-Pagès** publica „l'Histoire dela commission exécutive", istori'a comisiunei ecsecutive, tomulu primu completu, ca istori'a lui ces mai mare din 1848. Actoru si martoru alu dramei revolutionarie narésa autorulu intr'unu stilu atragatoriu si cu impartialitatea unui istoricu adeveratu diferitele evenimente si peripetie ale lui 15 Maiu si ale dileloru din Iuniu. Se adreséza la: „Libraire Paguerre, 18, rue de Seine". Uvragiulu va forma 3 tomuri. Pretiulu unui tomu e 5 franci.

— **Articlii de lege** XL, XLI si XLII despre aparatorii tierei si redicarea gardei popórale séu a **glotelor** se afla decsebitu retiparite la d. Ioane Stein libr. museului din Clusiu si in limb'a romanésca in 31 pagine cu pretiulu 20 cr. v. a., cari inlesnescu cunoscinti'a mai deaprópe a poterei aparatórie. —

— Reuniunea bailoru de feru din Brasiovu a facutu pasi in Vien'a, pentru vóie de a emite obligatiuni de prioritate pe proprietari de 3 mil. —

Banc'a generala de asecuratiune reciproca

„TRANSILVANI'A".

Publicare.

Cuponulu la actiunile fondului nostru de intemeiare, care decade in 1-a Februariu a. c. se va solvi, conformu conclusului adusu in 30 Ianuariu a. c. din partea adunarei generale a membriloru nostrii, cu adausulu unei dividende de **10 cr.** pe cuponu, adica: in locu de 90 cr. **cu 1 fl.** v. a. atatu prin cass'a nóstra de aici, catu si prin directiunile nóstre tienutale in Sibiiu, Brasiovu, Clusiu, M. Osiorheiu, Aradu si Lugosiu.

Sibiiu in Ianuariu 1870.

Directiunea generale
a bancei generale de asecuratiune
reciproca.

2—2

CURSURILE

la bursa in 11 Febr. 1870 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 81½	cr. v. a.
Augsburg	—	—	121 „ —	„ „
London	—	—	123 „ 65	„ „
Imprumutulu nationalu	—	—	60 „ 60	„ „
Obligatiile metalice vechi de 5%			70 „ 40	„ „
Obligatiunile rurale ungare			79 „ 25	„ „
„ „ temesiane			77 „ —	„ „
„ „ transilvane			75 „ 50	„ „
„ „ croato-slav.			83 „ 75	„ „
Actiile bancelui	—	—	723 „ —	„ „
„ creditelui	—	—	263 „ 60	„ „

Redactoru respundietoru
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.